

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL SUDA

ODLUKA

Zahtjev br. 13482/15
Radmila TOLIĆ i drugi
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 4. lipnja 2019. u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,
Aleš Pejchal,
Armen Harutyunyan,
Pere Pastor Vilanova,
Tim Eicke,
Jovan Ilievski,
Raffaele Sabato, *suci*,

i Abel Campos, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir činjenicu da se Ksenija Turković, sutkinja izabrana u ime Hrvatske, povukla iz vijeća (pravilo 28.) i da je predsjednik vijeća u skladu s tim imenovao Jovana Ilievskog, suca izabranog u ime Sjeverne Makedonije, za *ad hoc* suca (pravilo 29. stavak 2. točka (b));

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 11. ožujka 2015.,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na očitovanje koje su dostavili podnositelji zahtjeva,

nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Popis podnositelja zahtjeva naveden je u prilogu. Sve podnositelje zastupala je gđa Lj. Maravić-Pirš, odvjetnica iz Zagreba.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

1. Pozadinske informacije

4. Podnositelji zahtjeva vlasnici su stanova u stambenoj zgradi u Palinovečkoj ulici u Zagrebu (Vrbani III). Zgradu je 2005. - 2006. godine izgradio privatni investitor, društvo G. Podizvođački ugovori za građevinske radove bili su sklopljeni s društvom Z., a radove je nadziralo društvo C. Sva tri društva, G., Z. i C., u privatnom su vlasništvu.

2. Onečišćenje vode

5. Dana 30. svibnja 2006. sustav vodoopskrbe u zgradi analiziran je za potrebe izdavanja uporabne dozvole za zgradu (takozvana „A analiza“). U A analizu standardno nisu bila uključena ispitivanja na mineralna ulja te su rezultati analize od 2. lipnja 2006. godine pokazali da je sustav vodoopskrbe u skladu s mjerodavnim propisima.

6. Podnositelji zahtjeva uselili su se u stanove između lipnja i prosinca 2006. godine. Ubrzo nakon što su se uselili, počeli su primjećivati da voda ima specifičan miris i da ostavlja masne tragove, o čemu su obavijestili tri navedena društva.

7. Dana 30. lipnja 2006. društvo Z. zatražilo je daljnju analizu vode, uključujući analizu udjela mineralnog ulja u vodi. Četiri uzorka uzeta su u četiri različita stana. Količina mineralnih ulja u tri uzorka bila je ispod najveće dopuštene razine od 10 mikrograma po litri ($\mu\text{g/L}$), dok je u jednom uzorku količina mineralnih ulja bila 11 $\mu\text{g/L}$.

8. Dana 5. srpnja 2006. općinsko tijelo obavilo je tehnički pregled zgrade. U zapisniku sanitarne inspekcije, koji je bio dio spisa, bilo je navedeno da je nalaz analiza vode koje je proveo Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba (dalje u tekstu: „ZJZGZ“) uredan.

9. Daljnje analize koje je ZJZGZ proveo 28. rujna i 3. listopada 2006. godine u stanu jednog od podnositelja zahtjeva pokazale su porast mineralnih ulja – 160 $\mu\text{g/L}$ odnosno 500 $\mu\text{g/L}$ (na temelju uzoraka uzetih 22. i 29. rujna 2006. godine). Voda je opisana kao zdravstveno neispravna i u suprotnosti sa zdravstvenim propisima. Istovremeno, analiza vode u javnom sustavu vodoopskrbe pokazala je da je voda u skladu s propisima.

10. Između 25. listopada i 5. prosinca 2006. godine, na zahtjev društva Z. i predstavnika stanara, ZJZGZ je analizirao udio mineralnih ulja u dodatna četrdeset i tri uzorka, od kojih je analiza dvadeset i četiri uzorka pokazala povećanu prisutnost mineralnih ulja, pri čemu je najveća količina bila 3.530 $\mu\text{g/L}$.

11. Između 17. studenog 2006. i 26. siječnja 2007. godine održana su četiri sastanka s predstavnicima društva G. Društvo G. obvezalo se trajno riješiti

problem onečišćenja vode te pokriti sve troškove vezane uz onečišćenje i platiti račune za vodu u zgradi.

12. Na dva točno neutvrđena datuma krajem 2006. i početkom 2007. godine predstavnici stanara dva puta su se sastali s gradonačelnikom Zagreba. Gradonačelnik je izjavio da će Grad Zagreb pokriti troškove vezane uz utvrđivanje uzroka onečišćenja kao i sve račune za vodu dok se problem ne riješi.

13. Dana 9. veljače 2007., prema zahtjevu društva G., gradsko tijelo izdalo je uporabnu dozvolu za predmetnu zgradu na temelju nalaza tehničkog pregleda obavljenog 5. srpnja 2006. godine (vidi stavak 8. ove odluke) i analize vode provedene u svibnju i lipnju 2006. godine (vidi stavke 5. i 7. ove odluke). Dozvolu je potpisala M.S. Budući da nitko nije uložio žalbu protiv dozvole, dozvola je postala pravomoćna 26. veljače 2007. godine.

14. U dva navrata između ožujka i svibnja 2007. godine obavljeno je ispiranje cijevi u zgradi kako bi se uklonilo onečišćenje, ali bez uspjeha. Čini se da je troškove ispiranja pokrilo društvo G. i/ili društvo Z.

15. U srpnju 2007. godine Gradski Ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje (dalje u tekstu: „gradski ured za zdravstvo“) uključio se u stvar, a zatim je organizirao niz sastanaka s predstavnicima društva Z., ZJZGZ-a, vodoopskrbnog društva, sanitarne inspekcije i stanara.

16. U kolovozu 2007. godine ZJZGZ je najmanje tri puta analizirao vodu iz hidranata za gašenje požara. Rezultati objavljeni u rujnu 2007. godine pokazali su povećane razine mineralnih ulja. Također u kolovozu 2007. godine dva puta je obavljeno hiperkloriranje kako bi se uklonilo onečišćenje, ali bez uspjeha. Gradski ured za zdravstvo planirao je obavljanje još jednog hiperkloriranja u rujnu 2007. godine.

17. Dana 29. kolovoza 2007. ZJZGZ je obavijestio podnositelje zahtjeva da voda nije zdravstveno ispravna.

18. Početkom rujna 2007. godine Grad Zagreb osnovao je krizni stožer, čiji su članovi bili predstavnici ZJZGZ-a, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Hrvatskog zavoda za toksikologiju. Odbor je koordinirao uzimanje uzoraka vode i ispiranje cijevi te je obavljao analize vode na različitim mjestima u gradskom sustavu vodoopskrbe, kao i u stanovima u dotičnoj zgradi. Troškove analize vode pokrio je Grad Zagreb. Grad je za podnositelje zahtjeva također osigurao spremnik s vodom za piće.

19. Dana 4. - 5. rujna 2007. u zgradi je prikupljeno ukupno 219 uzoraka vode za piće, a analize tih uzoraka, koje je proveo ZJZGZ, pokazale su da je voda u zgradi onečišćena.

20. Dana 5. rujna 2007. Odjel sanitarne inspekcije Grada Zagreba izdao je obavijest da je voda u zgradi prikladna samo za ispiranje toaleta.

21. Dana 11. rujna 2007. krizni stožer donio je svoje zaključke: kvaliteta gradskog sustava vodoopskrbe bila je u skladu s propisima, dok kvaliteta vode unutar zgrade nije bila u skladu sa zdravstvenim propisima te se voda ne bi trebala koristiti, osim za ispiranje toaleta. Odbor je također smatrao da

utvrđene razine onečišćenja ne predstavljaju akutnu opasnost za zdravlje jer su nekoliko puta niže od razina koje bi, prema direktivama SZO-a i EU-a, mogle izazvati blage reakcije.

22. Dana 12. rujna 2007. ZJZGZ je osnovao istražni tim radi otkrivanja izvora onečišćenja.

23. U rujnu 2007. godine podnositelji zahtjeva ispirali su vodovodne cijevi u svojim stanovima u najmanje četiri navrata. Nakon toga je uslijedila daljnja analiza ZJZGZ-a, koja je pokazala određeno poboljšanje.

24. Do 25. rujna 2007. godine ZJZGZ je prikupio oko 1200 uzoraka vode, od čega je oko 800 analizirano do tog datuma.

25. Nakon analiza provedenih 6. i 14. rujna te 3. i 4. listopada 2007. godine, ZJZGZ je objavio izvješće kojim je potvrdio da je gradski sustav vodoopskrbe u skladu s propisima, dok voda u zgradi nije u skladu s propisima, po svemu sudeći, zato što radovi na sanitarnim instalacijama nisu pravilno izvedeni. U istom je izvješću predložena zamjena svih vodoopskrbnih instalacija u zgradi.

26. U listopadu 2007. godine na zahtjev kriznog stožera analizirane su vodovodne cijevi u pojedinim stanovima. Rezultati su pokazali da cijevi nisu izvor onečišćenja.

27. U istom razdoblju, u listopadu 2007. godine, nakon zahtjeva Gradskog poglavarstva iz kolovoza 2007. godine, Institut Ruđer Bošković dostavio je svoje mišljenje. U biti, složio se da se uzrok onečišćenja vode nalazi unutar zgrade. Također je naveo da voda sadrži visoke razine spojeva alkil-benzena, posebice etilbenzena i ksilena.

28. Dana 4. i 16. listopada 2007., nakon zahtjeva hrvatskog Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Zavod za javno zdravstvo u Mariboru proveo je dodatnu analizu vode. Rezultati te analize objavljeni u studenom 2007. godine potvrdili su da je voda u javnom vodoopskrbnom sustavu u skladu s propisima, dok voda u stanovima sadržava visoke razine mineralnih ulja kao što su ksilen, toluen, mezitilen i etilbenzen. Stručnjaci iz Maribora smatrali su da utvrđene razine nisu opasne za zdravlje ljudi. Utvrdili su i povećane razine bakra, cinka i olova, ali su naveli da su te razine niže od najvećih dopuštenih razina.

29. Iz spisa proizlazi da je do 31. prosinca 2007. godine Ministarstvo zdravstva zatražilo dodatnu analizu u Grazu, a gradski ured za zdravstvo zatražio je analizu od Zavoda za javno zdravstvo u Beču. Rezultati obiju analiza odgovarali su postojećim rezultatima analiza ZJZGZ.

3. Zahtjev za ukidanje uporabne dozvole za zgradu

30. Dana 31. prosinca 2007. podnositelji zahtjeva podnijeli su zahtjev Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva za ukidanje uporabne dozvole s obzirom na to da je dozvola nezakonito izdana.

31. Dopisom od 29. siječnja 2008. godine Ministarstvo je obavijestilo podnositelje zahtjeva da je u vrijeme tehničkog pregleda sanitarni inspektor

pregledao dva nalaza ZJZGZ-a koji su potvrdili da je voda u zgradi sigurna. Prema tome, dozvola je bila izdana u skladu sa zakonom. Podnositelji zahtjeva primili su taj dopis 6. veljače 2008. godine.

32. Dana 18. veljače 2008. podnositelji zahtjeva uložili su žalbu protiv te obavijesti istom Ministarstvu, prigovarajući, *inter alia*, da im je povrijeđeno pravo na žalbu jer Ministarstvo nije donijelo odluku o njihovom zahtjevu. Stvar je i dalje u tijeku.

4. Kazneni postupak

33. U kolovozu 2007. godine, nakon brojnih članaka o onečišćenju vodi objavljenih u medijima, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu formiralo je spis predmeta. U rujnu i listopadu 2007. godine Državno odvjetništvo pribavilo je relevantnu dokumentaciju od ZJZGZ-a i kriznog stožera koja je ukazivala na to da se izvor onečišćenja nalazi unutar zgrade. U istom je razdoblju policija obavila obavijesni razgovor s četrdeset i dvije osobe, uključujući djelatnike sanitarne inspekcije i ZJZGZ-a.

34. Dana 26. listopada 2007. podnositelji zahtjeva podnijeli su kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu protiv društava G. i Z.; investitora I.V.-a i B.V.-a; nadzornih inženjera D.P.-a i D.V.-a; glavnog projektanta M.V.-a; i M.S., čelnice gradskog tijela koje je izdalo uporabnu dozvolu za zgradu. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da su te osobe odgovorne za onečišćenje vode koje je ugrozilo zdravlje i dobrobit velikog broja ljudi. Spis predmeta sastavljen na temelju te kaznene prijave spojen je s postojećim spisom predmeta koji je sastavilo Državno odvjetništvo.

35. Između 16. studenoga 2007. i 7. veljače 2008. godine, nakon zahtjeva državnog odvjetnika u tom pogledu, policija je dostavila zapisnike obavijesnih razgovora sa svim osumnjičenicima, sanitarnim inspektorima i djelatnicima društva za opskrbu energijom; rezultate analize vode Zavoda za javno zdravstvo u Mariboru iz studenog 2007. godine; i informacije o cijevima u zgradi, kao i o okolnostima ispitivanja vode koja su provedena prije izdavanja uporabne dozvole. Državni odvjetnik također je zatražio cijeli spis predmeta od tijela koje je izdalo uporabnu dozvolu.

36. Dana 14. ožujka 2008. u uredu državnog odvjetnika održan je koordinacijski sastanak, kojem su prisustvovali glavni državni odvjetnik, njegovi zamjenici, općinski državni odvjetnik i njegov zamjenik. Obaviješteni su o tome da je onečišćenje mogla uzrokovati loše postavljena hidroizolacija u tijeku izgradnje.

37. Dana 17. travnja 2008. u Policijskoj upravi zagrebačkoj održan je koordinacijski sastanak, kojem su prisustvovali predstavnici sanitarne inspekcije, policije, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Državnog odvjetništva i Zavoda za javno zdravstvo u Mariboru. Predstavnik potonjeg obavijestio je prisutne da je uzrok onečišćenja bituminozna tvar koja se nije dovoljno osušila prije nego što je prekrivena cementom i koja je prodrla u cijevi te onečistila vodu ksilenom, toluenom i mezitilenom.

38. U travnju 2008. godine Državno odvjetništvo zatražilo je informacije o štetnosti vode za zdravlje ljudi. Dana 23. lipnja 2008. ZJZGZ ga je obavijestio da onečišćena voda predstavlja opasnost za zdravlje ljudi. Dana 15. srpnja 2008. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi podnijelo je izvješće Hrvatskog zavoda za toksikologiju u kojem je navedeno da voda u dotičnim stanovima nije sigurna zbog povećane razine mineralnih ulja te nije preporučeno koristiti ju za piće, kuhanje ili pranje. Dana 7. kolovoza 2008. Hrvatski zavod za toksikologiju, na daljnji upit državnog odvjetnika, ustvrdio je da ne može isključiti mogućnost da je voda možda štetna za zdravlje. U rujnu 2008. godine državni odvjetnik naložio je policiji da oduzme sve građevinske dnevnike i građevinsku dokumentaciju koji se odnose na dotičnu zgradu.

39. Dana 7. listopada 2008. Državno odvjetništvo obavijestilo je podnositelje zahtjeva da je zatražilo od istražnog suca Županijskog suda u Zagrebu da istraži njihove prigovore.

40. Dana 17. listopada 2008. Županijski sud u Zagrebu naložio je toksikološko i forenzičko vještačenje uzoraka vode. U izvješću vještaka od 2. srpnja 2009. godine navedeno je da voda sadrži povećane razine teških metala, bakra, cinka i olova kao posljedice korozije metala, ali da konzumiranje vode ne predstavlja opasnost za zdravlje odraslih osoba. Međutim, nije bilo dokaza da voda ne predstavlja rizik od oštećenja bubrega i jetara kod novorođenčadi i male djece. Državni odvjetnik zaprimio je to izvješće vještaka 19. kolovoza 2009. godine. Dana 10. studenog 2009. vještaci su izradili dopunsko mišljenje, u kojem su naveli da voda za piće predstavlja prijetnju zdravlju ljudi jer može uzrokovati oštećenje bubrega i jetara i imati kancerogen učinak.

41. Između srpnja 2010. i siječnja 2011. godine pribavljeni su nalazi vještaka doneseni tijekom parničnog postupka (vidi stavke 47. i 49. ove odluke).

42. Dana 29. veljače 2012. državni odvjetnik odbacio je kaznenu prijavu podnositelja zahtjeva protiv I.V.-a, B.V.-a, D.V.-a, M.V.-a, M.S. i društva G. zbog činjenice da ništa nije ukazivalo na to da su počinili kazneno djelo. Konkretno, u odnosu na M.S., državni odvjetnik utvrdio je da je uporabna dozvola za zgradu izdana na temelju valjanih analiza vode koje je obavio ovlaštenu laboratorij, a koje su potvrdile da je voda sigurna, te da stoga ne postoje elementi na kojima bi se temeljila njezina kaznena odgovornost.

43. Podnositelji zahtjeva obaviješteni su da mogu zatražiti da predmet razmotri istražni sudac Županijskog suda u Zagrebu. Iskoristili su tu mogućnost 3. svibnja 2012. godine, ali nakon upućivanja predmeta isti je odbijen 26. studenog 2013. godine. Ta je odluka potvrđena 10. ožujka 2014. godine.

44. Istog dana kad je kaznena prijava podnositelja zahtjeva protiv I.V.-a, B.V.-a, D.V.-a, M.V.-a, M.S. i društva G. odbačena, dana 29. veljače 2012., državni odvjetnik podnio je optužnicu Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu

protiv D.P.-a, društva Z. i još četiri osobe na koje je istraga proširena – E.M.B.-a, M.R.-a, S.B.-a, i M.B.-a. Optuženi su da su ugrozili život i imovinu jer nisu poduzeli potrebne mjere kako bi spriječili prodiranje mineralnih ulja i kiselina u sustav vodoopskrbe u zgradi podnositelja zahtjeva.

45. Između 19. rujna 2012. i 1. ožujka 2013. godine održana su četiri ročišta na kojima su okrivljenici dali iskaze te je odlučeno da će pet svjedoka biti saslušano. Ročišta zakazana za 4. travnja 2013. i 27. travnja 2015. godine bila su odgođena. Dana 28. svibnja 2015. glavna rasprava započela je ispočetka zbog zamjene predsjednika vijeća. Između 28. svibnja 2015. i 6. veljače 2018. godine održano je trinaest ročišta na kojima je sud pročitao optužnicu, saslušao četrnaest svjedoka, ispitao spis predmeta i naložio forenzičko vještačenje u pogledu kvalitete izgradnje dotične zgrade. Izvješće o tom vještačenju još nije pribavljeno.

46. Dana 1. veljače 2019. kazneni je postupak još uvijek bio u tijeku.

5. Parnični postupak

(a) Izvanparnični postupak

47. Dana 30. listopada 2007., 3. travnja i 15. svibnja 2008. podnositelji zahtjeva pokrenuli su tri izvanparnična postupka radi osiguranja dokaza. U tijeku tih postupaka obavljena su tri očevida na licu mjesta i sastavljena su brojna izvješća vještaka u kojima je, *inter alia*, utvrđeno da je voda iz gradskog vodoopskrbnog sustava sigurna i da se izvor onečišćenja nalazi unutar zgrade, a najvjerojatnije je posljedica neodgovarajućeg izolacijskog premaza koji je omogućio prodor raznih kemijskih spojeva u vodu koja prolazi kroz cijevi.

(b) Parnični postupak

48. Dana 26. svibnja 2008. podnositelji zahtjeva podnijeli su građansku tužbu za naknadu štete na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu protiv društava G., Z. i C. Ustvrdili su, *inter alia*, da je postojao skriveni nedostatak koji nisu mogli primijetiti tijekom uobičajenog pregleda stanova prije nego što su se uselili.

49. U tijeku postupka prikupljeni su i ispitani opsežni znanstveni dokazi koji su uključivali nekoliko tisuća stranica, a saslušani su brojni svjedoci i vještaci. Sud je ispitao nalaze i mišljenja vještaka ZJZGZ, Zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ (nekadašnji ZJZGZ), Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Institut Ruđer Bošković, Ingekspert, Zavod za javno zdravstvo u Mariboru, kao i dokumentaciju koja se odnosi na rad kriznog stožera. U biti, sva vještačenja i vještaci potvrdili su da je voda u gradskom sustavu vodoopskrbe u skladu s propisima, dok je voda u zgradi onečišćena jer radovi na hidroizolaciji nisu pravilno izvedeni. Posebice, hidroizolacijski materijal bio je nanesen izravno na cijevi, a između tog materijala i cijevi trebali su se nanijeti slojevi različitog materijala. Osim toga, hidroizolacijski

materijal, koji je prethodno razrijeđen, nije se potpuno osušio prije nego što je prekriven betonom. Kao posljedica toga, mineralna ulja i razni kemijski spojevi (teški metali, ksilen, toluen, mezitilen i etilbenzen) prodrli su u cijevi i ušli u vodu. Vještaci su se složili da je jedino rješenje zamjena cijele vodoopskrbne instalacije u zgradi.

50. Među saslušanim svjedocima bili su i djelatnici ZJZGZ-a. Oni su ustvrdili da su uzorci koji su uzeti za potrebe izdavanja uporabne dozvole za zgradu pokazali da je voda u zgradi u to vrijeme bila u skladu s odgovarajućim propisima. Tek je 2007. godine izvršena opsežna analiza vode koja je ukazala na to da je voda onečišćena i da se izvor onečišćenja nalazi unutar zgrade.

51. Dana 19. srpnja 2013. Općinski građanski sud u Zagrebu donio je međupresudu kojom je društva G., Z. i C. proglasio solidarno odgovornima za štetu koju su pretrpjeli podnositelji zahtjeva, sukladno Zakonu o obveznim odnosima i Zakonu o gradnji. Odgodio je donošenje odluke o iznosu naknade štete do pravomoćnosti međupresude. U biti, sud je prihvatio nalaze vještaka. Također je utvrdio da je postojao skriveni nedostatak koji podnositelji zahtjeva nisu mogli otkriti u vrijeme kad su se doselili, jer su se onečišćenje i neugodan miris postupno razvijali s obzirom na to da su rezultati tada provedene analize bili u okviru zakonskih normi.

52. Dana 9. lipnja 2015. tu je presudu u većem dijelu potvrdio Županijski sud u Zagrebu. Konkretno, (a) tužbu devedeset i šestog podnositelja zahtjeva protiv društva G. ustupio je Trgovačkom sudu kao sudu nadležnom za odlučivanje o tom pitanju i (b) tužbeni zahtjev dvadeset i trećeg, četrdeset i osmog i četrdeset i devetog podnositelja zahtjeva u odnosu na društvo C. odbio je jer Zakonom o obveznim odnosima koji je bio na snazi 2005. godine, kada su kupili stanove, nije bila predviđena odgovornost nadzornika gradilišta. Preostali dio presude je potvrđen.

53. Dana 17. srpnja 2015. društvo C. zatražilo je ponavljanje postupka.

54. Između 23. i 28. srpnja 2015. društva G., Z. i C. uložila su revizije Vrhovnom sudu.

55. Dana 2. listopada 2015. Općinski građanski sud odlučio je zastati s postupkom o prijedlogu za ponavljanje postupka sve dok Vrhovni sud ne donese odluku o tim revizijama.

56. Dana 1. veljače 2019. revizijski postupci još su uvijek bili u tijeku.

6. Ostale mjerodavne činjenice

57. U listopadu 2006. godine sanitarna inspekcija izdala je uputu da ubuduće svaka analiza koja se odnosi na izdavanje uporabnih dozvola za zgrade mora uključivati ispitivanje na mineralna ulja.

58. Podnositelji zahtjeva dostavili su presliku poruke e-pošte od 5. rujna 2007. godine, koju je fizička osoba G.Š. poslala službi za odnose s tiskom Grada Zagreba raspitujući se o tehničkom pregledu i uporabnoj dozvoli. U poruci e-pošte nalazila se rukom napisana napomena o tome da analiza od 2.

lipnja 2006. godine (vidi stavak 5. ove odluke) nikada nije dostavljena „ovom uredu“ (vidi odlomak 81. ove odluke). Čini se da je poruku napisala M.S.

59. Čini se da je društvo C. podnijelo kaznenu prijavu protiv D.P.-a i I.V.-a, jer je ugovor o provođenju nadzora, na kojem stoji datum 5. svibnja 2003., prvi put sastavljen 1. listopada 2007. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Ustav

60. Člankom 34. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/90, uz daljnje izmjene i dopune) predviđena je nepovredivost doma.

61. Člankom 35. predviđeno je da svatko ima pravo na štovanje i pravnu zaštitu njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.

62. Člankom 48. zajamčeno je pravo vlasništva.

2. Zakon o općem upravnom postupku

63. Člankom 11. Zakona o općem upravnom postupku (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 47/86 s naknadnim izmjenama i dopunama i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/91 s naknadnim izmjenama i dopunama) predviđeno je, *inter alia*, da stranka ima pravo žalbe protiv prvostupanjske odluke.

64. Ostale mjerodavne odredbe tog Zakona, posebice članci 49. (koji se odnosi na stranke u postupku) i 218. (kojim je uređena žalba zbog šutnje administracije), izložene su u predmetima *Ptičar protiv Hrvatske* (odluka), br. 24088/07, 6. siječnja 2011., i *Rauš i Rauš-Radovanović protiv Hrvatske* (odluka), br. 43603/05, 2. listopada 2008.

3. Zakon o upravnim sporovima

65. Mjerodavne odredbe Zakona o upravnim sporovima (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 4/77 i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/91 s naknadnim izmjenama i dopunama) kojima je uređena tužba zbog šutnje administracije izložene su u gore citiranom predmetu *Rauš i Rauš-Radovanović*.

4. Zakon o obveznim odnosima

66. Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/05), stupio je na snagu 1. siječnja 2006. godine, osim određenih dijelova članaka 26. i 29., koji nisu relevantni za ovaj predmet.

67. U člancima 400., 404. i 410. utvrđene su pojedinosti o odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke prodane robe, skrivenim nedostacima te pravima kupaca.

68. Člankom 633. predviđene su pojedinosti o odgovornosti za bitne zahtjeve za građevinu.

69. Člankom 1107. predviđena je solidarna odgovornost dviju ili više osoba za prouzročenu štetu.

5. Zakon o gradnji

70. Člankom 9. stavkom 1. Zakona o gradnji (Narodne novine br. 175/03) predviđeno je da građevina mora biti projektirana i izgrađena tako da ne predstavlja prijetnju za higijenu i zdravlje ljudi, ili radnu i životnu okolinu, posebice zbog, *inter alia*, onečišćenja vode.

71. Člankom 129. stavkom 1. predviđeno je da se izgrađena građevina može početi koristiti nakon što se za nju izda uporabna dozvola.

PRIGOVORI

72. Podnositelji zahtjeva br. 1 do 95 prigovorili su na temelju članka 8. i 13. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1, a podnositelj zahtjeva br. 96, na temelju članka 13. i članka 1. Protokola br. 1, zbog nedostatka odgovarajućeg i učinkovitog odgovora domaćih vlasti na njihove navode da su nekoliko godina bili izloženi ozbiljnoj opasnosti za okoliš vezanoj uz onečišćenje vode u njihovim stanovima.

73. U svojim očitovanjima podnositelji zahtjeva naveli su da prigovaraju (a) da je izdana uporabna dozvola za zgradu; ista nije ukinuta nakon njihovog zahtjeva u tom smislu; Ministarstvo zaštite okoliša o njihovom zahtjevu nije odlučilo donošenjem odluke, već putem dopisa; i Ministarstvo nije odlučilo o njihovoj žalbi protiv rješenja u tom dopisu; (b) da nije podignuta optužnica protiv osoba koje su smatrali odgovornima, posebice M.S., koja je potpisala uporabnu dozvolu; i (c) zbog kaznenog postupka i činjenice da još nikome nisu izrečene kaznenopravne sankcije. Naglasili su da ne prigovaraju parničnom postupku.

PRAVO

74. Sud ponavlja da se opseg nekog predmeta podnesenog Sudu pri ostvarivanju prava na podnošenje pojedinačnog zahtjeva utvrđuje podnositeljevim prigovorom. Prigovor se sastoji od dva elementa: činjeničnih navoda i pravnih argumenata. Na temelju načela *jura novit curia*, Sud nije obvezan pravnim osnovama koje je naveo podnositelj zahtjeva temeljem Konvencije i njezinih Protokola te ima ovlasti odlučiti o pravnoj karakterizaciji činjenica prigovora ispitujući ga na temelju članka ili odredbi Konvencije koji su različiti od onih na koje se poziva podnositelj zahtjeva (vidi *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak

126., ESLJP 2018). Sud smatra da prigovore u ovom predmetu treba ispitati na temelju članka 8. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

Članak 8.

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna se vlast neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala kao i radi zaštite prava i sloboda drugih.“

A. Tvrđnje stranaka

1. Vlada

75. Vlada je ustvrdila da je država ispunila svoje pozitivne obveze i da nije došlo do povrede Konvencije.

76. Konkretno, za onečišćenje vode nije kriva država, već je to onečišćenje posljedica nepravilnih građevinskih radova izvršenih od strane privatnih društava. Vlasti nisu znale da je voda bila zdravstveno neispravna u vrijeme tehničkog pregleda jer su prethodne analize vode pokazale da je kvaliteta vode dobra, uz samo jednu manju iznimku, a prvi znakovi onečišćenja primijećeni su tek naknadno. U pogledu tvrdnje podnositelja zahtjeva da rezultati analize vode nisu bili dio spisa predmeta za izdavanje uporabne dozvole, Vlada je ustvrdila da nikada nisu bili dio spisa. Spis je sadržavao samo mišljenje sanitarnog inspektora o tome je li kvaliteta voda zadovoljavajuća ili nije, koje je doneseno na temelju analize koju je obavio ovlaštenu laboratorij. Štoviše, nedostatak je bio skriven i nije se mogao otkriti ni u vrijeme kad su se podnositelji zahtjeva uselili ni tijekom tehničkog pregleda.

77. Postupak za izdavanje uporabne dozvole bio je zakonit. U svakom slučaju, uporabna dozvola nikada nije bila od značaja za podnositelje zahtjeva jer su stanove kupili i u njih se uselili prije izdavanja dozvole. Stoga su ignorirali članak 129. stavak 1. Zakona o gradnji, kojim je korištenje zgrade prije izdavanja uporabne dozvole bilo zabranjeno. Budući da je uporabna dozvola izdana u veljači 2007. godine, zahtjev je podnesen Sudu izvan šestomjesečnog roka. Ministarstvo nije odlučilo o žalbi podnositelja zahtjeva jer je očito smatralo da nikakvi novi ni relevantni prigovori u to pogledu nisu bili podneseni.

78. Država je poduzela niz mjera kako bi pronašla uzrok onečišćenja vode i uklonila ga. Osnovala je krizni stožer, zatražila od Zavoda za javno zdravstvo u Zagrebu i Mariboru da provedu analize vode te je obavijestila podnositelje zahtjeva da se voda ne smije koristiti. Nakon analize provedene u rujnu 2007. godine, utvrdila je da se izvor onečišćenja nalazi unutar zgrade te je naložila hiperkloriranje unutarnjeg sustava vodoopskrbe. Vodila je i

izuzetno složen parnični postupak i proglasila je tužena društva odgovornima za štetu koju su pretrpjeli podnositelji zahtjeva, te je tako ispunila zahtjeve članka 13. S obzirom na to da se točan iznos naknade štete tek treba utvrditi, zahtjev je preuranjen. U svakom slučaju, podnositelji zahtjeva nisu prigovorili parničnom postupku.

79. Vlada je tvrdila da pokretanje kaznenog postupka nije primjereno pravno sredstvo u smislu članka 8. jer nije bilo činova nasilja u odnosu na nekog od podnositelja zahtjeva, a da u parničnom postupku postoji učinkovito domaće pravno sredstvo. Isto tako, člankom 8. nije zajamčen kazneni progon osoba koje su podnositelji zahtjeva smatrali odgovornima. U svakom slučaju, kaznenopravni sustav tužene države u potpunosti je u skladu sa zahtjevima Konvencije. Policija i Državno odvjetništvo proveli su opsežnu istragu, ispitali su opsežnu dokumentaciju i obavili su obavijesne razgovore s brojnim svjedocima. To je rezultiralo složenim kaznenim postupkom koji je još uvijek u tijeku te je zahtjev stoga preuranjen. Kakav god bio ishod tog postupka, čak i ako okrivljenici budu kažnjeni, to neće imati nikakav utjecaj na pravo podnositelja zahtjeva na dom i vlasništvo. Također, ništa ne ukazuje to da je odluka državnog odvjetnika da neće kazneno goniti M.S. bila proizvoljna ili neosnovana jer je državni odvjetnik naveo odgovarajuće, dostatne i opsežne razloge zbog kojih je smatrao da nema dokaza na temelju kojih bi ona mogla biti kazneno gonjena.

2. Podnositelji zahtjeva

80. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da se njihovi prigovori ne odnose na parnični postupak, već na povredu njihovih prava u postupku izdavanja uporabne dozvole, na postupak za ukidanje te dozvole i na kazneni postupak.

81. Uporabna dozvola nikada nije trebala biti izdana jer je problem onečišćene vode bio poznat ili je trebao biti poznat trima društvima i nadležnom tijelu. A analiza bila je nepotpuna jer nije uključivala ispitivanje prisutnosti mineralnih ulja. Štoviše, rezultati nikada nisu proslijeđeni nadležnom uredu (vidi stavak 58. ove odluke) ni objavljeni; niti su ih podnositelji zahtjeva ikada vidjeli. Do 5. srpnja 2006. godine analize su pokazale povišene razine mineralnih ulja u sustavu vodoopskrbe četiriju stanova. Podnositelji zahtjeva počeli su prigovarati zbog vode već u jesen 2006. godine, nakon što su se uselili, što je bilo prije izdavanja dozvole.

82. Podnositelji zahtjeva nadalje su tvrdili da je Ministarstvo bilo dužno donijeti odluku o njihovom zahtjevu za ukidanje uporabne dozvole kako bi mogli znati hoće li pokrenuti upravni spor. Isto tako, nikada nisu primili odgovor na žalbu koju su uložili protiv obavijesti Ministarstva. Stoga su bili lišeni prava na žalbu na temelju članka 13. S obzirom na to da je postupak po njihovoj žalbi još uvijek u tijeku, njihov prigovor zbog izdavanja uporabne dozvole podnesen je unutar roka od šest mjeseci.

83. Nadalje, nadležna tijela nisu provela učinkovitu i temeljitu istragu jer nisu podigla optužnicu protiv svih osoba koje su podnositelji zahtjeva

smatrali odgovornima. Konkretno, uporabnu dozvolu izdala je M.S., protiv koje su podnositelji zahtjeva podnijeli kaznenu prijavu, ali protiv koje nikada nije pokrenut kazneni postupak. Ugovor o provođenju nadzora, koji je trebao biti dostavljen M.S. i na kojem stoji datum 5. svibnja 2003., prvi je put sastavljen 1. listopada 2007. godine, odnosno, nakon izdavanja uporabne dozvole. Stoga je zaključak da nema elemenata za kazneni progon bio proizvoljan.

84. Podnositelji zahtjeva nadalje su tvrdili da je kazneni postupak, koji traje više od deset godina, samo formalnost i da nije zapravo usmjeren na kažnjavanje osoba odgovornih za onečišćenje. Podnositelji zahtjeva podnijeli su kaznenu prijavu 26. listopada 2007. godine, ali državni je odvjetnik tek 7. listopada 2008. godine zatražio provođenje istrage i tek je 2012. godine podignuta optužnica protiv šest okrivljenika. Taj je postupak još uvijek u tijeku. Od tada su se suci u predmetu mijenjali i ročišta su se povremeno odgađala na zahtjev okrivljenika jer očigledno odugovlače postupak kako bi u odnosu na njega nastupila zastara.

85. Obavijest sanitarne inspekcije izdana krajem 2007. godine da je voda prikladna samo za ispiranje toaleta još je uvijek na snazi. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da nepodnošljivi miris u njihovim stanovima, koji traje više od deset godina, predstavlja čin nasilja. Onečišćenje je posljedica radova koji su neprofesionalno izvela tri društva u privatnom vlasništvu, ali vlasnik jednog od društava bivši je hrvatski političar. U postojećem pravnom sustavu nije im pružena odgovarajuća zaštita s obzirom na to da je bilo potrebno deset godina da se provedu svi postupci, dok su osobe koje su stvarno odgovorne izbjegle odgovornost. Iako je krizni stožer poduzeo određene mjere, država nije poduzela nikakve radnje radi uklanjanja onečišćenja ili osiguranja odgovarajućeg stambenog zbrinjavanja dok se problem ne riješi.

B. Ocjena suda

1. Uporabna dozvola za zgradu

86. Mjerodavna načela izložena su u predmetima *McFarlane protiv Irske* [VV] (br. 31333/06, stavci 107. i 108. *in limine*, 10. rujna 2010.) i *Sabeh El Leil protiv Francuske* [VV] (br. 34869/05, stavak 32., 29. lipnja 2011.).

87. Bez obzira na pitanje jesu li podnositelji zahtjeva mogli ili nisu mogli podnijeti žalbu protiv uporabne dozvole (vidi stavke 63. - 64. ove odluke), Sud napominje da su u svakom slučaju podnijeli zahtjev za ukidanje uporabne dozvole (vidi stavak 30. ove odluke). Međutim, također primjećuje da nisu ustrajali u svom zahtjevu u skladu s uvjetima utvrđenim u Zakonu o općem upravnom postupku i Zakonu o upravnim sporovima. Posebice, kao što je Sud već utvrdio, Zakon o općem upravnom postupku omogućava podnositeljima zahtjeva čiji zahtjev nije riješen u zakonskom roku podnošenje žalbe kao da je zahtjev odbijen (žalba zbog šutnje administracije).

Nadalje, prema Zakonu o upravnim sporovima, upravni spor može se pokrenuti izravno pred Upravnim sudom ako nadležno tijelo ne donese upravnu odluku o zahtjevu ili žalbi stranke (vidi stavak 65. ove odluke; vidi *Štajcar protiv Hrvatske* (odl.), br. 46279/99, 20. siječnja 2000.). Prema tome, podnositelji zahtjeva imali su na raspolaganju pravna sredstva koja bi im omogućila da nastave postupak po svom zahtjevu za ukidanje dozvole i/ili žalbi u tom pogledu i da pitanje podnesu pred Upravnim sudom. Da je taj sud odbacio njihov zahtjev, čak su mogli i podnijeti ustavnu tužbu (vidi *Pavlović i drugi protiv Hrvatske*, br. 13274/11, stavak 32., 2. travnja 2015., s daljnjim referencama).

88. Stoga je prigovor podnositelja zahtjeva zbog uporabne dozvole i nepostojanja učinkovitog domaćeg pravnog sredstva u tom pogledu očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) i stavkom 4. Konvencije.

2. *Propust optuživanja M.S., I.V.-a, B.V.-a, D.V.-a, M.V.-a i društva G.*

89. Mjerodavna načela izložena su u predmetu *Mocanu i drugi protiv Rumunjske* ([VV], br. 10865/09 i dva druga predmeta, stavci 258. - 60., ECHR 2014 (izvadci)). Konkretno, šestomjesečni rok teče od datuma donošenja pravomoćne odluke u postupku iscrpljenja domaćih pravnih sredstava (ibid., stavak 259.).

90. Posve neovisno o činjenici da Konvencija nikome ne jamči kazneni progon ili osudu, Sud napominje da je kaznena prijava podnositelja zahtjeva protiv M.S., I.V.-a, B.V.-a, D.V.-a, M.V.-a i društva G. odbačena najkasnije 10. ožujka 2014. godine (vidi stavak 43. ove godine), dok su svoj zahtjev Sudu, uključujući ovaj prigovor, podnijeli 11. ožujka 2015. godine. U skladu s tim, njihov prigovor podnesen je nepravovremeno te se mora odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 1. i 4. Konvencije.

3. *Kazneni postupak protiv D.P.-a, E.M.B.-a, M.R.-a, S.B.-a M.B.-a i društva Z. koji je u tijeku i odgovor tužene države*

91. Mjerodavna načela u tom pogledu izložena su, primjerice, u predmetu *Hatton i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ([VV], br. 36022/97, §§ 96-98, ESLJP 2003-VIII). Iako u Konvenciji nije navedeno izričito pravo na čisto i mirno okruženje, u slučaju kada na pojedinca izravno i ozbiljno utječe buka ili drugo onečišćenje, može se otvoriti pitanje na temelju članka 8. (vidi gore citirani predmet *Hatton i drugi*, stavak 96.). Teško onečišćenje okoliša može utjecati na dobrobit pojedinaca i spriječiti im uživanje u njihovim domovima na način da negativno utječe na njihov privatni i obiteljski život, a da pritom ne dolazi do ozbiljnog ugrožavanja njihovog zdravlja (vidi, *mutatis mutandis*, *López Ostra protiv Španjolske*, 9. prosinca 1994., stavak 51., Serija A br. 303-C, i *Guerra i drugi protiv Italije*, 19. veljače 1998., stavak 60., *Izvjješća o presudama i odlukama* 1998-I). Članak 8. može se primjenjivati u

slučajevima koji se odnose na zaštitu okoliša bilo kada je onečišćenje izravno prouzročila država bilo kada odgovornost države proizlazi iz propusta da pravilno regulira aktivnosti privatne industrije.

92. Bez obzira na to analizira li se predmet u smislu pozitivne obveze države da poduzme razumne i odgovarajuće mjere kako bi osigurala prava podnositelja zahtjeva na temelju stavka 1. članka 8. ili u smislu miješanja javne vlasti koje treba biti opravdano u skladu sa stavkom 2., primjenjiva načela dosta su slična. U oba se konteksta treba uzeti u obzir pravična ravnoteža koju je potrebno postići između suprotstavljenih interesa pojedinca i zajednice u cjelini; a u oba konteksta država uživa određenu slobodu procjene pri određivanju koraka koje je potrebno poduzeti kako bi se osigurala usklađenost s Konvencijom. Nadalje, čak i u odnosu na pozitivne obveze koje proistječu iz prvog stavka članka 8., u postizanju potrebne ravnoteže ciljevi navedeni u drugom stavku mogu biti od određene važnosti (vidi *Powell i Rayner protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21. veljače 1990., stavak 41., Serija A br. 172; gore citirane predmete *López Ostra*, stavak 51.; i *Hatton i drugi*, stavak 98.).

93. Pozitivne obveze države na temelju članka 8. Konvencije koje podrazumijevaju dužnost vlasti da primijene kaznenopravne mehanizme učinkovite istrage i kaznenog progona odnose se na navode o teškim činima nasilja od strane privatnih stranaka. Ipak, samo značajni nedostaci u primjeni relevantnih mehanizama predstavljaju kršenje pozitivnih obveza države na temelju članka 8. Prema tome, Sud se neće baviti navodima o pogreškama ili izoliranim propustima jer ne može zamijeniti domaća tijela pri ocjenjivanju činjeničnog stanja predmeta; a također ne može odlučivati o kaznenoj odgovornosti navodnih počinitelja (vidi *B.V. i drugi protiv Hrvatske* (odl.), br. 38435/13, stavak 151., 15. prosinca 2015.).

94. Raniji predmeti u kojima je Sud utvrdio da je člankom 8. Konvencije propisana učinkovita primjena kaznenopravnih mehanizama, u odnosima između privatnih stranaka, odnosili su se na seksualno zlostavljanje osobe s mentalnim invaliditetom; navode o fizičkom napadu na podnositelja zahtjeva; premlaćivanje trinaestogodišnjaka od strane odraslog muškarca, uz nanošenje više tjelesnih ozljeda; premlaćivanje osobe koje je rezultiralo brojnim ozljedama glave i zahtijevalo prijam u bolnicu; te ozbiljne slučajeve obiteljskog nasilja (ibid, stavak 154., s daljnjim referencama). Nasuprot tome, u pogledu manje teških djela između pojedinaca koja mogu uzrokovati povredu nečije psihološke dobrobiti, obveza države na temelju članka 8. da uspostavi i primijeni u praksi odgovarajući pravni okvir kojim se pruža zaštita ne zahtijeva uvijek postojanje neke učinkovite kaznenopravne odredbe koja obuhvaća određeno djelo. Pravni se okvir može sastojati i od građanskopravnih sredstava koja mogu pružiti dovoljnu zaštitu (vidi *Noveski protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije* (odl.), br. 25163/08 i dva druga predmeta, stavak 61., 13. rujna 2016., i *Söderman protiv Švedske* [VV], br. 5786/08, stavak 85., ECHR 2013).

95. Sud napominje da se navodi o ekološkoj šteti u ovom predmetu kao takvi ne odnose na sudjelovanje države u industrijskom onečišćenju (vidi, u kontekstu teškog industrijskog onečišćenja, *Dubetska i drugi protiv Ukrajine*, br. 30499/03, stavak 73., 10. veljače 2011.). Navodi se odnose na propust države da odgovarajuće i učinkovito odgovori na navode podnositelja zahtjeva da su nekoliko godina bili izloženi ozbiljnoj ekološkoj opasnosti u vezi s onečišćenjem vode u njihovim stanovima. Zadaća Suda u takvoj situaciji jest ocijeniti je li država poduzela sve razumne mjere kako bi osigurala zaštitu prava podnositelja zahtjeva na temelju članka 8. Konvencije (vidi gore citirani predmet *López Ostra*, stavak 55.). Pri provođenju takve ocjene svi čimbenici, uključujući domaću zakonitost, moraju se analizirati u kontekstu određenog predmeta (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirani predmet *Dubetska i drugi*, stavak 141.).

96. Vraćajući se ovom predmetu, Sud prvo napominje da između stranaka nije sporno da su onečišćenje vode uzrokovala privatna društva, a ne država.

97. Drugo, podnositelji zahtjeva kupili su stanove i uselili se prije izdavanja uporabne dozvole. Priznali su da se onečišćenje vode nije moglo otkriti kad su se uselili. Tada su provedene dvije analize vode, takozvana A analiza i naknadna analiza na zahtjev društva Z. Iako su podnositelji zahtjeva tvrdili da je A analiza bila nepotpuna jer nije uključivala ispitivanje prisutnosti mineralnih ulja, Sud napominje da u to vrijeme u A analizu standardno nisu bila uključena ispitivanja na mineralna ulja. Tek je kasnije sanitarna inspekcija izdala uputu da A analize ubuduće trebaju uključivati ispitivanja mineralnih ulja (vidi stavke 5. i 57. ove odluke). Također se napominje da je, suprotno tvrdnji podnositelja zahtjeva, druga analiza ukazala na blago povećanu količinu mineralnih ulja u samo jednom od četiriju stanova (vidjeti stavak 7. ove odluke). Uporabna dozvola izdana je, *inter alia*, na temelju tih analiza i suglasnosti sanitarnog inspektora. Također, na istoj je osnovi državni odvjetnik odlučio da ne postoje osnove za kazneni progon M.S.

98. Treće, nakon što su podnositelji zahtjeva počeli prigovarati zbog vode, država je poduzela niz mjera, uključujući sljedeće: (a) krajem 2006. godine odlučila je pokriti troškove koji se odnose na otkrivanje uzroka onečišćenja vode i račune za vodu, iako iz spisa predmeta nije jasno je li račune podmirila država ili društvo G. (vidi stavke 11. - 12. ove odluke); (b) osnovala je krizni stožer stručnjaka radi utvrđivanja uzroka onečišćenja vode; (c) zatražila je analizu na stotine uzoraka vode od strane raznih zavoda, i u zemlji i u inozemstvu (vidi stavak 29. ove odluke); (d) podnositeljima zahtjeva osigurala je vodu za piće (vidi stavak 18. *in fine* ove odluke); i (e) vodovodne cijevi u više su navrata hiperklorirane u pokušaju uklanjanja onečišćenja. Iako se tek u lipnju 2008. godine prvi put ukazalo na to da je voda zdravstveno neispravna i da predstavlja rizik za zdravlje, već je u kolovozu 2007. godine tužena država obavijestila podnositelje zahtjeva da voda nije zdravstveno ispravna i da se treba koristiti samo za ispiranje toaleta (vidi stavke 17. i 20.

ove odluke). S tim u vezi napominje se da se u listopadu 2007. godine još uvijek smatralo da voda ne predstavlja opasnost za zdravlje (vidi stavak 28. ove odluke).

99. Iako je kazneni postupak još uvijek u tijeku, Sud primjećuje da postupci koje su naveli podnositelji zahtjeva ne predstavljaju fizičko nasilje. Stoga smatra da u ovom predmetu, koliko god je onečišćenje vode neugodno za podnositelje zahtjeva, domaće vlasti nisu imale obvezu na temelju članka 8. Konvencije učinkovito primijeniti kaznenopravne mehanizme te da je parnični postupak bio dostatan (vidi stavak 95. ove odluke). Ipak, Sud mora primijetiti da je državni odvjetnik formirao kazneni spis u odnosu na navedeno onečišćenje vode čak i prije nego što su podnositelji zahtjeva podnijeli svoju kaznenu prijavu te je u vezi s tim poduzeo niz radnji (vidi stavak 33. ove odluke). Također je u tom pogledu proveo istragu, uključujući i u odnosu na osobe protiv kojih podnositelji zahtjeva nisu podnijeli kaznenu prijavu, te je podigao optužnicu protiv više osoba.

100. Konačno, Sud primjećuje da je nakon podnošenja građanske tužbe podnositelja zahtjeva proveden parnični postupak. Određeno je nekoliko znanstvenih vještačenja, saslušani su brojni svjedoci i vještaci, opseg domaćeg spisa iznosio je nekoliko tisuća stranica i utvrđen je točan uzrok onečišćenja (vidi stavak 49. ove odluke). I Općinski i Županijski sud u Zagrebu presudili su u korist podnositelja zahtjeva, proglašivši tri tužena društva odgovornima za štetu koju su pretrpjeli podnositelji zahtjeva. Iako je točno da je taj postupak trenutačno u tijeku, do donošenja odluke o reviziji, i da točan iznos naknade štete još nije utvrđen, Sud napominje da su podnositelji zahtjeva naglasili da nisu prigovorili parničnom postupku.

101. S obzirom na gore navedeno, Sud smatra da je tužena država poduzela sve razumne mjere kako bi osigurala zaštitu prava podnositelja zahtjeva. Stoga je prigovor podnositelja zahtjeva očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 3. (a) i stavkom 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Utvrdjuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 27. lipnja 2019.

Abel Campos
Tajnik

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

PRILOG

Br.	Ime PREZIME	Godina rođenja	Državljanstvo	Prebivalište
1.	Radmila TOLIĆ	1966.	hrvatsko	Zagreb
2.	Kornelia ACAR	1972.	hrvatsko	Zagreb
3.	Zoran ARAMBAŠIĆ	1972.	hrvatsko	Zagreb
4.	Anita BARAĆ MUTAK	1974.	hrvatsko	Zagreb
5.	Eduard BATINIĆ	1967.	hrvatsko	Zagreb
6.	Gordana BATINIĆ	1973.	hrvatsko	Zagreb
7.	Vedran BELANČIĆ	1973.	hrvatsko	Zagreb
8.	Ana BILIĆ	1999.	hrvatsko	Zagreb
9.	Ljubomir BILIĆ	1966.	hrvatsko	Zagreb
10.	Lucija BILIĆ	1999.	hrvatsko	Zagreb
11.	Saša BILIĆ	1972.	hrvatsko	Zagreb
12.	Anka BILIĆ KESEROVIĆ	1972.	hrvatsko	Zagreb
13.	Darko BIŠĆAN	1969.	hrvatsko	Zagreb
14.	Đurđa BLAGOJEVIĆ	1939.	hrvatsko	Zagreb
15.	Mirko BLAGOJEVIĆ	1937.	hrvatsko	Zagreb
16.	Robert BOŠKOVIĆ ŽARAK	1977.	hrvatsko	Zagreb
17.	Karmen BRADVICA-MAROHNIĆ	1977.	hrvatsko	Zagreb
18.	Darko CAVALLI	1964.	hrvatsko	Zagreb
19.	Đurđica CAVALLI	1967.	hrvatsko	Zagreb
20.	Boris ĆEVID	1975.	hrvatsko	Zagreb

Br.	Ime PREZIME	Godina rođenja	Državljanstvo	Prebivalište
21.	Ines ČEVID	1976.	hrvatsko	Zagreb
22.	Ante ČIZMIĆ	1958.	hrvatsko	Zagreb
23.	Jasna CVETKOVIĆ LAY	1958.	hrvatsko	Zagreb
24.	Gordana DADIĆ	1956.	hrvatsko	Zagreb
25.	Marin DAJNOVIĆ	1971.	hrvatsko	Zagreb
26.	Milica DOKIĆ	1953.	hrvatsko	Zagreb
27.	Petra DRAŠKIĆ	1985.	hrvatsko	Zagreb
28.	Zrinka DRAŠKIĆ	1988.	hrvatsko	Zagreb
29.	Marko DUJMIĆ	1975.	hrvatsko	Zagreb
30.	Robert EREŠ	1969.	hrvatsko	Zagreb
31.	Borislav FAITH	1966.	hrvatsko	Zagreb
32.	Štefica GABERŠEK	1975.	hrvatsko	Zagreb
33.	Matea GAJSKI	1986.	hrvatsko	Zagreb
34.	Romano GALIĆ	1959.	hrvatsko	Zagreb
35.	Vlatko GRGURIĆ	1968.	hrvatsko	Zagreb
36.	Saša GRUBAČIĆ	1963.	hrvatsko	Zagreb
37.	Dalibor GRUIČIĆ	1977.	hrvatsko	Zagreb
38.	Vladimir HERCEG	1961.	hrvatsko	Zagreb
39.	Marica HODAK MIHELIĆ	1973.	hrvatsko	Zagreb
40.	Adela JELINEK BIŠĆAN	1976.	hrvatsko	Zagreb
41.	Sabina JOVIĆ	1975.	hrvatsko	Zagreb
42.	Saša JOVIĆ	1976.	hrvatsko	Zagreb
43.	Vedran JURIĆ	1980.	hrvatsko	Zagreb
44.	Borna KESEROVIĆ	1973.	hrvatsko	Zagreb
45.	Vesna KLARICA	1968.	hrvatsko	Zagreb
46.	Aleksandar KLETEČKI	1960.	hrvatsko	Zagreb
47.	Spomenka KLETEČKI	1962.	hrvatsko	Zagreb

Br.	Ime PREZIME	Godina rođenja	Državljanstvo	Prebivalište
48.	Dragica KLOBUČAR	1955.	hrvatsko	Zagreb
49.	Drago KLOBUČAR	1955.	hrvatsko	Zagreb
50.	Ljiljana KOZOMARA	1970.	hrvatsko	Zagreb
51.	Miroslav KOZOMARA	1969.	hrvatsko	Zagreb
52.	Jasna KRPANEC BILIĆ	1972.	hrvatsko	Zagreb
53.	Mislav KRŠULOVIĆ	1979.	hrvatsko	Zagreb
54.	Tomislav KUNŠTEK	1965.	hrvatsko	Zagreb
55.	Nataša LEDIĆ GRGURIĆ	1965.	hrvatsko	Zagreb
56.	Petra LJEVAK	1979.	hrvatsko	Zagreb
57.	Melita MAGANIĆ	1972.	hrvatsko	Zagreb
58.	Nataša MANOJLOVIĆ	1977.	hrvatsko	Zagreb
59.	Katarina MARASOVIĆ	1972.	hrvatsko	Zagreb
60.	Lukša MARASOVIĆ	1972.	hrvatsko	Zagreb
61.	Jasna MARIĆ KRAJAČIĆ	1969.	hrvatsko	Zagreb
62.	Mara MARKOTA	1935.	hrvatsko	Zagreb
63.	Anita MARKOTA ŠTRIGA	1972.	hrvatsko	Zagreb
64.	Viktor MAROJNIĆ	1975.	hrvatsko	Zagreb
65.	Ljiljana MEŠTROVIĆ MORO	1956.	hrvatsko	Zagreb
66.	Sandra MIKULČIĆ	1976.	hrvatsko	Zagreb
67.	Marijana MOLNAR	1955.	hrvatsko	Zagreb

Br.	Ime PREZIME	Godina rođenja	Državljanstvo	Prebivalište
68.	Miroslav MUTAK	1971.	hrvatsko	Zagreb
69.	Irena OLUJIĆ	1969.	hrvatsko	Zagreb
70.	Petar OLUJIĆ	1960.	hrvatsko	Zagreb
71.	Srećko OSOJNIK	1970.	hrvatsko	Zagreb
72.	Drago PLANINIĆ	1947.	hrvatsko	Zagreb
73.	Vladimir PLOH	1977.	hrvatsko	Zagreb
74.	Ivana PODNAR ŽARKO	1973.	hrvatsko	Zagreb
75.	Slaven RADOVANČEVIĆ	1974.	hrvatsko	Zagreb
76.	Marijo RAKIĆ	1969.	hrvatsko	Zagreb
77.	Valentina ŠAKIĆ	1978.	hrvatsko	Zagreb
78.	Rosana ŠAŠIĆ	1966.	hrvatsko	Zagreb
79.	Dražen ŠEVO	1973.	hrvatsko	Zagreb
80.	Sanela ŠEVO	1969.	hrvatsko	Zagreb
81.	Goran SOKOL	1973.	hrvatsko	Zagreb
82.	Tanja SOLOMUN GALIĆ	1967.	hrvatsko	Zagreb
83.	Ivica ŠOŠIĆ	1949.	hrvatsko	Zagreb
84.	Irena ŠPEKULJAK ORLOV	1979.	hrvatsko	Zagreb
85.	Krunoslav ŠTRIGA	1973.	hrvatsko	Zagreb
86.	Danijela THÜR	1971.	hrvatsko	Zagreb
87.	Viliem THÜR	1968.	hrvatsko	Zagreb
88.	Ivan TRLIN	1980.	hrvatsko	Zagreb
89.	Borislav VARIVODA	1974.	hrvatsko	Zagreb
90.	Vlatka VRDOLJAK	1970.	hrvatsko	Zagreb
91.	Dubravka VUKOVIĆ	1958.	hrvatsko	Zagreb
92.	Bruno VULETIĆ	1964.	hrvatsko	Zagreb
93.	Ian Igor ZAGRECKI	1975.	hrvatsko	Zagreb

Br.	Ime PREZIME	Godina rođenja	Državljanstvo	Prebivalište
94.	Tomica ZAJEC	1967.	hrvatsko	Zagreb
95.	Damir ŽARKO	1972.	hrvatsko	Zagreb
96.	ZZ D.O.O.		hrvatsko	Zagreb

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72488498524

